

PAMIATKOVÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY
KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD ŽILINA

PAMIATKOVÁ ZÓNA STANKOVANY - PODŠÍP
ZÁSADY OCHRANY PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA

VYPRACOVAL : ING. ARCH. PETER KULAŠÍK
RUŽOMBEROK august 2011

OBSAH :**1. ZÁKLADNÉ IDENTIFIKAČNÉ ÚDAJE**

1.1	Názov pamiatkového územia	3
1.2	Názov obce, mesta podľa základnej územnej jednotky a katastra, v ktorom sa pamiatkové územie nachádza	3
1.3	Orgán ktorý pamiatkové územie vyhlásil, dátum vyhlásenia, č. ÚZPF	3
1.4	Vymedzenie pamiatkového územia	3
1.5	Vymedzenie ochranného pásma	4

2. ODÔVODNENIE OCHRANY PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA

2.1	Dôvod spracovania zásad ochrany pamiatkového územia	4
2.2	Stručný historický a stavebný vývoj územia	4-5
2.3	Zásadné urbanistické vývojové etapy	5-6
2.4	Urbanistická štruktúra pamiatkového územia	6
2.5	Vyhodnotenie územia z hľadiska pamiatkových hodnôt	7-10
2.6	Funkčné využitie pamiatkového územia	10
2.7	Národné kultúrne pamiatky	10-12
2.8	Funkčné využitie objektov v pamiatkovom území	13
2.9	Spolupráca na regenerácii pamiatkového územia	13-14
2.10	Prehľad v súčasnosti platných ako aj rozpracovaných územno-plánovacích dokumentácií	14

3. POŽIADAVKY

Na primerané funkčné využitie územia, na zachovanie, údržbu a regeneráciu historického pôdorysu a parcelácie, objektovej skladby, výškového usporiadania objektov, prvkov interiéru a uličného parteru, charakteristických pohľadov, siluety a panorámy, archeologických nálezísk a ďalších kultúrnych a prírodných hodnôt

3.1	Základné požiadavky ochrany pamiatkového územia	14-15
3.2	Požiadavky na primerané funkčné využitie pamiatkového územia	15
3.3	Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu historického pôdorysu a parcelácie	15
3.4	Požiadavky na zachovanie objektovej skladby pamiatkového územia	16
3.5	Požiadavky na výškové usporiadanie objektov v pamiatkovom území	16
3.6	Požiadavky na prvky interiéru a uličného parteru	16-19
3.7	Požiadavky na zachovanie charakteristických pohľadov v území	19-21
3.8	Požiadavky na ochranu siluety a panorámy územia	21
3.9	Požiadavky na zachovanie archeologických nálezísk	21-22
3.10	Požiadavky na zachovanie ďalších kultúrnych a prírodných hodnôt pamiatkového územia	22-25

4. ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA ..... 25-26**5. PRÍLOHY**

5.1	Zoznam podkladov	26
5.2	Zoznam historickej dokumentácie	26 - 27
5.3	Fotografická dokumentácia	28 - 42
5.4	Grafická dokumentácia	42

6. PRÁVNE NORMY 42

1. ZÁKLADNÉ IDENTIFIKAČNÉ ÚDAJE

1.1 Názov pamiatkového územia

Pamiatková zóna Stankovany osada Podšíp

1.2 Názov obce, mesta podľa základnej územnej jednotky a katastra, v ktorom sa pamiatkové územie nachádza

obec : Stankovany
osada : Podšíp
katastrálne územie : Stankovany
číslo katastrálneho územia : 857 823
okres : Ružomberok
kraj : Žilinský

1.3 Orgán ktorý pamiatkové územie vyhlásil , dátum vyhlásenia, č. ÚZPF

Pamiatkové územie vyhlásil Okresný úrad v Liptovskom Mikuláši Všeobecne záväzným nariadením č. 7/1991 zo dňa 1.10.1991.

Č. ÚZPF : 32 register pamiatkových zón

1.4 Vymedzenie pamiatkového územia

Územie pamiatkovej zóny predstavuje plošný záber vymedzený terénnymi a prírodnými danosťami, nie je geodeticky vytýčené. Okresný úrad v Liptovskom Mikuláši dňa 30.10.1995 vymedzil plochu pamiatkového územia v mapovom podklade v mierke m 1:2880. Pamiatkovú zónu reprezentujú nasledovné parcely č. KN 2361 ,č. KN 2366 , č. KN 2362 , č. KN 2363, č. KN 2364, č. KN 2365, č. KN 2358, č. KN 2359, č. KN 2367, č. KN 2368, č. KN 2369, č. KN 2370, č. KN 2371.

Popis hranice pamiatkovej zóny :

Východiskovým bodom popisu hranice je jej najsevernejší bod – nachádzajúci sa na hranici parciel č. 5042 (komunikácia) a č. 2366. Hranica pokračuje v smere pohybu hodinových ručičiek východným smerom, rozhraním parciel č. 2361 a parciel č. 2346, č. 2347. V mieste styku parcely č. 2361 a parcely č.2348 sa hranica odkláňa juhovýchodným smerom. Ďalej hranica pokračuje v krátkom úseku opäť východným smerom až po hranicu parcely č. 2351. Následne hranica kopíruje tvar parcely č. 2365, č. 2359 a č. 2358 a pokračuje južným, resp. juhovýchodným smerovaním.

V juhovýchodnom nároží parciel č. 2367 a č. 2376 sa hranica smerovo lomí a pokračuje priamo juhozápadným smerom hranicami parciel č. 2360 a č. 2376 a ďalej hranicami parciel č. 2371 a č. 2360. Hranica pamiatkovej zóny následne pokračuje západným smerom v dotyku parciel č. 2373 a č. 2371. V mieste s dotykom parcely č. 2372 sa smer hranice mení a táto pokračuje v priamom severozápadnom smere hranicami parcely č. 2371 a parcelami č. 2372, č. 2389 a č. 2398.

V mieste styku parcely č. 2371 a parcely č. 2398 sa smer hranice výrazne mení na východ. V tomto smere hranica pokračuje rozhraním parciel č. 2366 a parcelami č. 2396, č. 2404, č. 2402, č. 2401 a č. 2400. Hranica následne pokračuje do východzieho bodu rozhraním parcely č. 2366 a parcely č. 2399 smerom severným.

Podklad - katastrálna mapa, kópia z katastrálnej mapy v mierke m 1 : 2880 (Správa katastra Ružomberok 06.06.2008).

Poznámka : uvedená aktuálna katastrálna mapa neobsahuje reálnu zástavbu – súčasnú urbanistickú štruktúru reprezentujúcu štrnásť fyzicky existujúcich objektov ľudovej architektúry ! Súčasný stav vid' grafická časť dokumentácie, výkresy č. 2 až 5.

1.5 Vymedzenie ochranného pásma

Pamiatkové územie – vidiecka pamiatková zóna nemá vymedzené ochranné pásmo.

Ochranné pásmo – územie vymedzené na ochranu a územný rozvoj prostredia alebo okolia pamiatkovej zóny (§ 18 pamiatkového zákona) nie je potrebné vyhlásiť.

Vzhľadom na situovanie pôvodnej urbanistickej štruktúry pamiatkového územia – lokality Stankovany-Podšíp (odľahlá geografická poloha), nepredpokladá sa jej ďalší urbanistický rozvoj, ani iné výrazné zásahy do prostredia a do krajinného obrazu.

2. ODŮVODNENIE OCHRANY PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA

Kvalita pamiatkových hodnôt predmetného územia, nenarušenosť pôvodnej lokality civilizačnými vplyvmi a intaktné zachovaná pôvodná ľudová architektúra determinujú spoločenský záujem na ďalšej záchrane, obnove a prezentácii tejto jedinečnej lokality.

Ochrana pamiatkového územia podlieha režimu v zmysle právnej normy, **zákona č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov**.

Tento zákon upravuje podmienky ochrany kultúrnych pamiatok a pamiatkových území v súlade s vedeckými poznatkami a na základe medzinárodných zmlúv v oblasti európskeho a svetového kultúrneho dedičstva, ktorými je Slovenská republika viazaná.

2.1 Dôvod spracovania zásad ochrany pamiatkového územia

Vidiecka pamiatková zóna Stankovany–Podšíp si zachovala svoje krajinárske, urbanistické a architektonické hodnoty v nezmenenom rozsahu od doby jej vyhlásenia.

Dôvodom spracovania zásad ochrany pamiatkového územia je :

- vytvoriť dokument na vykonávanie základnej ochrany pamiatkového územia
- definovať pamiatkové hodnoty pamiatkového územia a stanoviť požiadavky na ich optimálny spôsob ochrany, obnovy a prezentácie
- vytvoriť aktuálny kvalitný základný podklad pre výkon štátnej správy na úseku ochrany pamiatkového fondu v pamiatkovom území
- v prípade potreby spracovania územno-plánovacej dokumentácie budú zásady ochrany pamiatkového územia súčasťou územného priemetu ochrany kultúrnych hodnôt územia

Zásady ochrany pamiatkového územia sú súčasťou územného priemetu ochrany kultúrnych hodnôt územia, ktorý je podkladom pre spracovanie územno-plánovacej dokumentácie podľa zákona č. 50/1976 o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov.

2.2 Stručný historický a stavebný vývoj územia

Pamiatkové územie nebolo predmetom predchádzajúcich urbanisticko-historických výskumov. Dostupné pramene uvádzajú že vrchárska osada Podšíp sa spomína v roku 1808, rovnako ako osady Fedorov a Holdoš nachádzajúce sa v katastrálnom území Stankovany. Osady Podšíp a Fedorov vznikli pravdepodobne presídlením obyvateľov Stankovian počas tureckých nájzdov.

Obec Stankovany založili koncom 14. storočia, resp. na začiatku 15. storočia. Pomenovaná je podľa lokátora a dedičného richtára Stanka. Doložená je rokom 1425, keď sa spomína dedičný richtár Peter, syn Stankov, ktorý získal richtárstvo aj v Hubovej.

Územne patrila obec Stankovany k hradnému panstvu Likava (spomínanému v 15. storočí). Pri utváraní kultúrneho charakteru najstarších obcí hrala najväčšiu úlohu štruktúra roľníckeho hospodárstva v slovenskom prostredí. Vyrovnanosť rastlinnej a živočíšnej výroby v Liptove určila základné funkčné predpoklady na vývoj foriem domu a hospodárskych objektov.

Roku 1625 mali Stankovany dve richtárske usadlosti s deviatimi rodinami, päť sedliackych usadlostí so štrnástimi rodinami a sedem želiarskych domov s deviatimi rodinami. V roku 1715 mali Stankovany s osadou Rojkov mlyn tridsať jeden daňovníkov. V roku 1784 tu bolo sedemdesiat jeden domov a sedemstotridsať obyvateľov. V roku 1828 stotridsaťosem domov a sedemstopäťdesiatšesť obyvateľov.

Obyvatelia sa zaoberali ovčiarstvom, pôvodne bolo ich povinnosťou sieťami loviť ryby až po Kralovany, pripraviť kláty pre panskú pílu v Hubovej, neskôr obrábali panský majer v Rybárpoli. Hodne pestovanou plodinou bolo konope. Rozvinuté boli remeslá košíkárstvo, tkáčstvo, pltníctvo.

Osada Podšíp situovaná na vzdialenej poľane od materskej obce Stankovany sa spomína v historických prameňoch v roku 1808. Osada mala v roku 1828 šesť domov a tridsaťosem obyvateľov. Územie v dotyku s osadou bolo hospodársky intenzívne využívané (ťažba dreva, kosenie a pasenie) až do 70-tych rokov minulého storočia. Poslednými osadníkmi, ktorý lokalitu opustili bola rodina Škutová. Pôvodná urbanistická štruktúra a objektová skladba je zdokumentovaná na historickej mape z konca 19. storočia (viď časť 5.2 zoznam historickej dokumentácie). Časť pôvodnej historickej zástavby v súčasnosti neexistuje. Zanikli nehnuteľnosti na parcelách č. KN 2362, č. KN 2363, č. KN 2365, č. KN 2368, č. KN 2370. Pred rokom 1974 vyhorel dom rodiny Švábikovej na parcele č. KN 2363.

Proces postupnej degradácie súborov ľudovej architektúry súvisí s vývojom ekonomickej a sociálnej štruktúry krajiny. Postupnému zániku jedinečného súboru ľudovej architektúry zamedzili aktivity dobrovoľných ochrancov prírody a krajiny, ktorí svojou činnosťou od 70-tych rokov minulého storočia iniciovali rehabilitáciu osady Podšíp. S postupnou obnovou ľudovej architektúry začali dobrovoľníci v máji 1969. V uvedenom období až po súčasnosť postupne prebieha obnova jestvujúceho stavebného fondu pre účely sezónnej rekreácie, pričom došlo ku zmene pôvodnej urbanistickej štruktúry sídla – súčasný počet stavebných objektov je 14.

V pamiatkovom území Stankovany – Podšíp uskutočnený urbanistický výskum, do budúcnosti požadujeme doplnenie pamiatkového výskumu so zameraním na jednotlivé objekty nachádzajúce sa v pamiatkovom území (architektonicko – historický výskum).

2.3 Zásadné urbanistické vývojové etapy

Intaktne zachovaná voľno krajinárska pôdorysná schéma, prirodzeným spôsobom využíva konfiguráciu terénu a prírodné danosti lokality. Historická parcelácia je čiastočne zmenená, v pôvodnom rozsahu je zachovaná len časť zástavby, jej priestorová a objemová skladba, situovanie jednotlivých hospodárskych a obytných objektov.

Urbanistický vývoj sídelnej štruktúry bol kontinuálny bez výrazných vývojových etáp. Drevené stavby boli budované svojpomocne, niektoré z nich sú staré viac ako sto rokov.

Osada Podšíp vzhľadom na svoju geografickú polohu nebola v minulosti atakovaná živelnými pohromami, požiarimi ktoré v minulom storočí postihli niektoré okolité sídla (v obci Stankovany, v roku 1950 požiar zničil okolo päťdesiat domov). Osadu obývalo osem až desať domácností. V malo obytnom objekte s jednou izbou a kuchyňou sa tlačilo aj jedenásť ľudí.

Časť pôvodnej zástavby z dôvodu straty funkcie spontánne zanikla v období : koniec 19. storočia - začiatok 20. storočia.

V prvej polovici 20. storočia postupná výstavba drevených ľudových stavieb – doplnenie pôvodnej urbanistickej skladby do súčasnej podoby.

2.4 Urbanistická štruktúra pamiatkového územia

Osada Podšíp, reprezentovaná zástavbou drevenej ľudovej architektúry sa nachádza severozápadne od obce Stankovany, v nadmorskej výške 795 m.n.m. pod skalným, vápencovým masívom Zadného Šípu (1.440 m.n.m) v blízkosti hranice Liptovského, Oravského a Turčianskeho regiónu. Sídlo je situované na terénnej terase s výhľadom na Rozsutec a Stoh, na miesta kde sa križuje Liptov s Oravou a Turcom

Urbanistická štruktúra vidieckeho sídla Podšíp nemá vyhranenú typologickú formu s charakteristickou priestorovou a tradičnou výtvarnou kompozíciou, rešpektuje miestne tradície a krajové odlišnosti. Pôdorysná schéma pamiatkového územia, zachovaná bez zmien, reprezentuje voľnokrajinársku zástavbu, determinovanú prírodnými podmienkami lokality a požiadavkami pôvodných staviteľov.

Pôdorys sídla bezprostredne súvisí s vývojom spoločnosti, s politickými a hospodárskymi podmienkami ktoré ovplyvňovali poľnohospodársku výrobu v dobe jej vzniku. Hlavným zamestnaním pôvodných obyvateľov sídla bolo horské poľnohospodárstvo – roľníctvo a drevorubačstvo. Podšípania sa živili aj chovom dobytka, každá rodina vlastnila kravy alebo ovce. Na poliach, ktoré sú dnes lúkami, pestovali zemiaky, kapustu, jačmeň a ovos. Do práce a do školy dochádzali obyvatelia denne, v akomkoľvek počasí. V osade sa spoločne tkalo plátno, priadlo, mlátilo obilie.

Zástavba predstavuje formu hromadnej dediny – sústredená zástavba prírodného typu. Domy a hospodárske budovy sú situované na parcelách nerovnakých foriem, radia sa k sebe nepravidelne a neplánovite. Na formovaní sídla hromadného pôdorysu mala vplyv konfigurácia terénu a sociálne postavenie užívateľov a vlastníkov nehnuteľností.

Na spôsobe zástavby usadlosti sa odrazili členito štrukturované hospodárske a sociálne pomery v Liptove. Rozhodujúcim činiteľom tu bol stupeň delenia jednotlivých majetkov, a tým aj dĺžka a šírka stavebných parciel.

Osada Stankovany - Podšíp je dopravne prístupná lesnými cestami z južnej, resp. juhovýchodnej strany od Stankovian (parc. č. KN 5043) a zo severovýchodnej strany od Dierovej (parc. č. KN 5042). Zastavaná časť územia nemá vytvorenú cestnú komunikačnú sieť. Zastavanú časť územia zo severnej, južnej a západnej strany lemuje sieť úzkych parciel dokumentujúca formu poľnohospodárskej činnosti a majetkovoprávne vzťahy v území. Tvar a plošné usporiadanie historickej parcelácie, vytvárajúcej priebežný veniec okolo urbanizovaného územia vhodne využíva výškové danosti terénu.

V súčasnosti je uvedená historická parcelácia pôvodne využívaná pre poľnohospodárske účely zmenená - trvalý trávny porast.

Urbanistická štruktúra sa nachádza v blízkosti **Národnej prírodnej rezervácie – Šíp**, ktorej územie je výrazným estetickým a krajinným celkom so zachovalou vegetačnou stupňovitosťou. Výskyt vzácnych vápencových a dolomitických druhov rastlín, chránených druhov živočíchov (výmera prírodnej rezervácie je 301,52 ha).

NPR je vyhlásená na ochranu výraznej krajinnej dominanty so zriedkavou vápnomilnou flórou, významnou vegetačnou stupňovitosťou a živočíšnymi spoločenstvami na vedecko-výskumné, náučné a kultúrno-výchovné ciele.

2.5 Vyhodnotenie územia z hľadiska pamiatkových hodnôt

Drevené objekty, vytvárajúce komorné zoskupenie vo voľnej krajine, predstavujú čiastočne pôvodnú zástavbu postupne doplnenú o ďalšie prenesené drevené objekty, ktoré dotvárajú súčasnú urbanistickú štruktúru s neopakovateľnou atmosférou. Autentická ľudová architektúra bez zásadných sekundárnych stavebných úprav reprezentuje vo svojom výraze a prostredí :

- historickú genézu vzniku a formovania sídla (historické hodnoty)
- prírodné podmienky lokality (hodnoty krajinné)
- historicko-sociálne aspekty (spoločenské hodnoty)
- charakteristický spôsob zástavby (urbanistické hodnoty)
- autenticitu pôvodných hmotovo – priestorových riešení objektov ľudovej architektúry (architektonické hodnoty)
- slohovú čistotu ľudových stavieb (umelecko-remeselné hodnoty)

Civilizačnými vplyvmi málo dotknutá, intaktná lokalita zachovaná v pôvodnom krajinnom prostredí „ **in situ** “ je nositeľom vyššie uvedených pamiatkových hodnôt.

Predmetné pamiatkové územie je nositeľom spoločenských, krajinných, urbanistických, architektonických remeselných hodnôt pre ktoré je predmetom územnej ochrany. K uvedeným základným hodnotám pamiatkového územia je potrebné uviesť i hodnoty autenticity a jedinečnosti, hodnoty emocionálnej pôsobivosti pamiatkového územia a spoločenský záujem na zachovaní pamiatkového územia

Prioritou je zachovanie autentického výrazu a celistvosti historického sídla s jeho krajinným zázemím.

Urbanisticko–historické hodnoty :

- intaktne zachovaná urbanistická štruktúra – voľno krajinárska pôdorysná schéma čitateľná v pôdorysnej osnove
- spôsob orientácie a situovania objektov historickej štruktúry na parcelách
- charakteristické aditívne radenie objektov na parcele v kombinácii so solitérnou zástavbou, charakterizujúcou sociálne postavenie vlastníkov nehnuteľností
- zachovaná, charakteristická silueta a panoráma vo významných diaľkových pohľadoch na pamiatkové územie s významným krajinárskym akcentom skalného masívu vrchu Šíp
- konfigurácia terénu a charakter krajinného prostredia horského typu
- zachovaná historicky vyvinutá objektová skladba pamiatkového územia

Architektonicko - historické hodnoty :

- pôdorysná dispozičná schéma obytných objektov s autentickou dispozíciou, podmienenou funkciou a dobou vzniku (datovanie v rozmedzí rokov 1850 -1970)
- pôdorysná dispozičná schéma hospodárskych objektov s autentickou dispozíciou
- stavebné a remeselné konštrukcie a prvky obytných domov a hospodárskych stavieb, konštrukčné detaily
- hmotovo priestorové riešenie a architektonický výraz exteriéru všetkých objektov nachádzajúcich sa lokalite
- ostatné historické architektonické prvky v pamiatkovom území

Architektonické hodnoty v danom území predstavuje pomerne intaktne zachovaná drevená architektúra s čiastočne narušenou autenticitou mikroprostredia, spôsobenou zmenou využitia sídla. V lokalite sa nachádzajú len obytné a hospodárske stavby. Spôsob života, veľkosť sídla a jeho sociálna skladba obyvateľstva si nevyžadovali

budovanie výrobných, sakrálnych resp. verejných stavieb. Tieto boli situované v materskej obci Stankovany.

Obytný dom je jednoduchý s trojdielnou, trojpriestorovou dispozíciou : uprostred pitvor, vpredu izba a v zadnej časti komora. Geomorfologické prostredie a prírodné podmienky podmienili použitie druhu stavebného materiálu pri jeho výstavbe.

Ťažiskovým stavebným materiálom bolo drevo s vynikajúcimi fyzikálnymi vlastnosťami a dlhou životnosťou. Miestny materiál bol ľahko dostupný, nepotreboval dlhú a náročnú prepravu. Z dreva bola vytvorená zrubová alebo stĺpková konštrukcia. Brvná boli najskôr nekresané, neskôr kresané z vnútornej a potom z oboch strán. V kopcovitom teréne mal dom vysokú kamennú podmurovku, bol situovaný kolmo na vrstevnice, aby čo najmenej bránil stekaniu vody dolu svahom. Strechy sú sedlové s doskovým štítom a ostreším. Strešná krytina – drevený štiepaný šindel. Kontakt s prostredím aj v zimnom období zabezpečovala pavlač – drevená plošina bez vonkajšieho zábradlia. Pôvodné strechy nemali komíny, dym z pece stúpал cez povalu do podstrešného priestoru a malým dymníkom bol odvádzaný von. V podstrešnom priestore sa ukladalo drevo na zimu, ktoré sa v dyme usušilo.

Výplne otvorov : dvojité okná osadené v malých okenných otvoroch v exteriéri lemovaných po obvode dreveným doskovým obkladom. Vstupné dvere, jednokrídlové drevené zvlakovej konštrukcie.

Hospodárske stavby, ktoré sa v osade nachádzajú predstavujú : stodoly, maštale a senníky. Hospodárske objekty sú situované v aditívnom radení za obytnými domami, resp. ako solitérne stavby v závislosti od ich funkčného využitia. Všetky hospodárske stavby majú drevenú zrubovú konštrukciu, zastrešené sú sedlovými strechami s drevenou šindľovou krytinou. Vstupy do objektov sú uzatvorené drevenými jednokrídlovými vrátami zvlakovej konštrukcie. Hospodárske objekty boli pôvodne bez okenných otvorov, súčasné využívanie objektov pre rekreačné účely podmienilo sekundárne úpravy – budovanie malých okenných otvorov s drevenými okenicami.

Kraj neskonale čarokrásny ak sa kúpe v letnom slnku a krutý, mlčanlivý a neprístupný, keď ho pokryje metrový príval ťažkého snehu a mráz zmení vodopády na skalách na píšľaly ľadového organu : potom sa na domoch a hospodárskych stavbách prelamujú šindľové strechy a ľudia vykopávajú priechody k vode, k drevu, k dobytku a k susedom (citát z publikácie Václava Mencla, dokumentujúci atmosféru a kolorit predmetného vidieckeho sídla).

Uvedené skutočnosti predurčujú ako optimálny metodický prístup k usmerňovaniu činnosti v pamiatkovej zóne **slohovo-rekonštrukčnú metódu**.

Slohovo-rekonštrukčné metódy predstavujú také metódy pamiatkovej obnovy, ktoré v konečnom dôsledku prezentujú maximálny návrat historického objektu do niektorej jeho ucelenej vývojovej fázy, v interiéri aj v exteriéri. Obyčajne sa jedná o také prípady pamiatkovej obnovy, kde legislatívna ochrana predpokladá uviesť objekt do pôvodného stavu.

Krajinné hodnoty :

- krajinnno-estetické hodnoty
- prítomnosť charakteristických prírodných prvkov
- čitateľný pôvodný charakteristický krajinný typ (pôvodne poľnohospodárska krajina)
- rôznorodosť (diverzita) krajinných štruktúr
- vizuálne exponované priestranstvá

Príbeh krajiny je zapísaný v jej vizuálnom obraze. „Krajinný obraz“ je vizuálne vnímateľný vzhľad krajiny a je výsledkom identity reliéfu a usporiadania zložiek

druhotnej krajinnej štruktúry a „krajinný ráz“ jej jeho hodnotou. Krajinný ráz je prejavom prírodnej, kultúrno-historickej hodnoty regiónu alebo miesta.

Imidž krajiny vytvára skalný masív Šíp. S okolitými biotopmi patrí medzi významné územie prírodného dedičstva. V rámci tohto územia má špecifickú polohu vizuálne exponované sídlo vrchárskej osady s charakteristickou ľudovou architektúrou.

Krajinný obraz charakterizuje pomerné zastúpenie poľnohospodárskej a lesnej krajiny v mikroplošnom zastúpení (pôvodne podiel poľnohospodárskych kultúr s terasovými políčkami – najvýznamnejšie zachované segmenty antropogénneho pôvodu). V predmetnom území hodnotu krajiny vytvára prítomnosť ľudovej architektúry. Autentická poľnohospodársky využívaná krajina v bezprostrednom styku so zastavaným územím sa nezachovala. Pôvodné terasové políčka čitateľné v pôdorysnom priemete kópie z katastrálnej mapy po ukončení antropickej činnosti v dôsledku sekundárnej sukcesii boli postupne zrušené.

Strata historickej krajinnej štruktúry a ľudovej architektúry by znamenala narušenie krajinného obrazu a rázu krajiny !

Urbanizované územie je organicky prepojené s prírodnou a krajinnou zložkou. V sídle, resp. v dotyku s ním sa nachádzajú pôvodné dreviny a stromy, ako i stromy vysadené pôvodnými obyvateľmi sídla : listnaté stromy – Lipa malolistá (*Tilia cordata*), Pagaštan konský (*Aesculus hippocastanum*), Hrab obyčajný (*Carpinus betulis*), Buk lesný (*Fagus sylvatica*), Jarabina mukyňová (*Sorbus aria*), Kalina siripútková (*Viburnum lantana*), Jablň planá (*Malus sylvestris*), Hruška planá (*pyrus pyraster*), Lieska obyčajná (*Corylus avellana*) ihličnaté stromy – Borievka obyčajná (*Juniperus communis*)

solitérna stromová zeleň – pagaštan konský

V dotyku s pamiatkovým územím sa vyskytujú i vzácne ohrozené druhy vegetácie ako je Šašina hrdzavá (*Schoenus ferrugineus*). Spoločne so šašinou tu rastú druhy : Ostrica davallova (*Carex davalliana*), Bavlna tráva (*Eriophorum latifolium*), Tučnica

obyčajná (*Pinguicula vulgaris*), Nátržník vzpriamený (*Potentilla erecta*), Prvosienka (*Primula farinosa*), z machorastov dominuje (*Drepanocladus cossonii*).

Kvalitu a autenticitu pamiatkových hodnôt chráneného územia je nutné overiť realizáciou **architektonicko-historického výskumu**, ktorý na základe získaných poznatkov doplní a potvrdí súčasnú informačnú bázu a umožní exaktnejšie formulácie požiadaviek pamiatkovej ochrany sídelného územného celku Stankovany – Podšíp.

Pamiatkový výskum uskutočniť v súlade s platnou legislatívou (zákon č. 49/2002 o ochrane pamiatkového fondu a Vyhláška Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. 16/2003, ktorou sa vykonáva zákon o ochrane pamiatkového fondu).

2.6 Funkčné využitie pamiatkového územia

Po strate pôvodnej funkcie sídla (obytná funkcia a hospodárska činnosť) je lokalita využívaná pre účely rekreačné. Rekreačná funkcia má sezónny charakter s prevahou letnej turistickej sezóny. Hospodárska funkcia je minimálna (obmedzuje sa výlučne na skladovanie palivového dreva a na dočasné umiestnenie sena).

Pôvodné obytné domy, v súčasnosti s rekreačnou funkciou ..... 4 objekty (č.2,3,5,8)

Pôvodné hospodárske objekty, v súčasnosti s obmedzenou hospodárskou funkciou, postupná zmena funkcie na sezónne rekreačné využitie ..... 9 objektov (č. 1,4,6,7,9,10,12,13,14)

Premiestnené objekty, v súčasnosti bez intenzívneho využitia ..... 1 objekt (č.11)

Uvedený objekt č. 11 – pôvodne senník, bol premiestnený z blízkeho okolia za účelom budúceho sezónneho rekreačného využívania.

Prevádzkový režim a sporadické využívanie existujúceho stavebného fondu nezasiahli negatívne ani do krajinného prostredia, tvoriaceho spolu s ľudovou architektúrou organickú súčasť pamiatkového územia.

Súčasnú funkčné využitie je v súlade s požiadavkami a kritériami kladenými na ochranu pamiatkového fondu.

Absencia inžinierskych sietí v území (vonkajšie elektrické rozvody, rozvody vody a splaškovej kanalizácie, resp. rozvody iných telekomunikačných sietí) jednoznačne podmienila spôsob využívania objektov ľudovej architektúry s minimálnymi zásahmi do ich pamiatkovej podstaty. Voda tečie len z horských potokov a prameňov medokýšov a do dreveníc ju nosia v kanvách tak ako v minulosti.

Iné formy funkčného využitia územia (trvalé bývanie, intenzívna hospodárska činnosť) si vyžadujú trvalé osídlenie územia – stály pobyt vlastníkov a užívateľov nehnuteľností, čo danosti lokality umožňujú len v obmedzenom rozsahu.

Zásadné rušivé javy sa v území nevyskytujú. Na území pamiatkovej zóny sa v súčasnosti nenachádza žiadny stavebný objekt pôsobiaci rušivo, negatívne zasahujúci do prostredia pamiatkového územia. Vrchársku osadu nenarúšajú elektrické stĺpy ani asfaltové cesty, dokonca k nej nedolieha ani hluk dopravných prostriedkov.

Čiastočne rušivo pôsobia úpravy terénu charakteru záhradníckych úprav pôvodného prírodného prostredia súvisiace s aktívnou rekreačnou funkciou (bezprostredné okolie objektov vo východnej časti lokality).

2.7 Národné kultúrne pamiatky

Na území pamiatkovej zóny Stankovany - Podšíp sa nenachádza žiadna národná kultúrna pamiatka zapísaná v Ústrednom zozname pamiatkového fondu, v registri nehnuteľných kultúrnych pamiatok. V predchádzajúcom období, ani pri návrhu na

vyhlásenie pamiatkovej zóny neboli navrhnuté žiadne nehnuteľnosti na zápis do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu.

Pamiatkové hodnoty územia predstavujú historické, urbanistické, krajinné, spoločenské a architektonické hodnoty existujúcej zástavby, ktoré sú dôvodom územnej ochrany sídla. Autentická urbanistická skladba, typologické zastúpenie objektov ľudovej architektúry, a hlavne stav zachovania originálnej pamiatkovej substancie sú východiskom pre spracovanie návrhu na zápis do Ústredného zoznamu.

Z pôvodne zachovaných architektúr, ktoré sú nositeľmi historických, spoločenských, architektonických, technických, výtvarných alebo umelecko-remeselných hodnôt, spĺňa kritériá pre individuálnu pamiatkovú ochranu **dom ľudový zrubový**, situovaný na parcele č. KN 2370 (v grafickej časti dokumentácie označený číslom 2).

Súčasný stav zachovania pamiatkovej substancie predurčuje uvedený objekt vyhlásiť za národnú kultúrnu pamiatku.

dom ľudový zrubový na parcele č. KN 2370, pohľad juhozápadný

dom ľudový zrubový na parcele č. KN 2370, pohľad juhovýchodný

Ostatné objekty nachádzajúce sa v pamiatkovom území predstavujú typologicky bežné typy objektov regionálnej ľudovej architektúry, bez výnimočných architektonických, technických, výtvarných alebo umelecko-remeselných hodnôt. Časť pamiatkového fondu – hospodárske objekty nachádzajúce sa v predmetnom územnom celku sú poznačené čiastočnými stavebnými úpravami, vyplývajúcimi zo zmeny funkčného využitia.

Základná charakteristika a architektonicko-stavebný popis objektov (jednotlivých typologických druhov zastúpených v lokalite) :

dom ľudový - obytná funkcia je priestorovo diferencovaná na vlastné bývanie s oddeleným priestorom na prípravu pokrmov - izba a pitvor – kuchyňa. Skladovaciú funkciu má komora ako tretia základná časť domu, v ktorej sú uložené textilie, potraviny a riad.

Dom ľudový predstavuje drevenú, zrubovú stavbu so sedlovou strechou – racionálny nedeliteľný celok (všetky steny vzájomne viazané, neprerušované a nenadkladané čapovaním do drevených stĺpov). Tradične je dodržaná zásada, že otvor vstupných dverí nie je riešený v obvodovej stene izby, ale vyrezáva sa v strede bočnej steny pitvora. Dispozícia ľudového domu je trojdielna (izba, pitvor, komora).

hospodárska budova - živočíšna výroba si vyžaduje priestory na ustajnenie dobytká - rastlinné produkty sa ukladajú do viacerých priestorov, v humne, v senníku, prípadne na povale domu, ktoré je obvykle aj pracovným prostredím. Obmedzené hospodárenie v danej lokalite obmedzilo funkciu ustajnenia hospodárskych zvierat a uskladnenie rastlinných produktov na jediný objekt situovaný za obytným domom rozšírený na celú šírku úzkeho dvora. Nachádza sa v ňom stajňa so záčinom, chlievikom. Priestor pred ňou je cieňa s funkciami holohumnice, na povale je uložená slama. Seno je uložené v senníkoch mimo obce, resp. situovaných na jej okraji. Vzájomné plošné vzťahy všetkých funkcií (bývanie, ustajnenie dobytká, skladovanie rastlinných produktov a nepoľnohospodárske výrobné priestory) dávajú obraz štruktúry hospodárstva usadlosti a jeho úrovne.

Súčasnú využívanie väčšiny objektov zachováva pôvodné konštrukčné a materiálové riešenie ľudového staviteľstva vrátane architektonického detailu. Zachované sú pôvodné resp. obnovené sú : drevené trámové stropy, drevené doskové podlahy, drevené výplne okenných a dverových otvorov v pôvodnom výraze a tvarosloví. Strešnú krytinu na všetkých objektoch tvorí drevený šindeľ. Použitie iných stavebných materiálov sa v lokalite nevyskytuje.

pôvodne hospodársky objekt – senník, parcelné číslo KN 2361, stavebne upravený na rekreačný objekt

pôvodný hospodársky objekt na parcele č. KN 2370

2.8 Funkčné využitie objektov v pamiatkovom území

Pamiatkový fond v predmetnom území reprezentujú obytné a hospodárske budovy. Pôvodné typologické zastúpenie stavieb reprezentuje : dom ľudový, stodola a senník. Všetky stavebné objekty v pamiatkovej zóne sú využívané pre rekreačné účely, resp. ich rekreačné využívanie je pripravované.

Sídlo po strate funkcie trvalého bývania stratilo i svoju hospodársku funkciu, hospodárske objekty nie sú využívané pre svoj pôvodný účel.

Jednotlivé vnútorné priestory objektov ľudovej architektúry sú využívané ako pobytové spoločenské priestory, priestory pre spanie a časť priestorov je využívaná ako odkladacie, skladovacie priestory tvoriace zázemie rekreačnej funkcie.

Súčasnú funkčnú využitie pôvodnej architektúry nie je v rozpore so záujmami ochrany pamiatkového fondu.

2.9 Spolupráca na regenerácii pamiatkového územia

V prípade metodického prístupu z hľadiska ochrany kultúrneho dedičstva pamiatkovej zóny Podšíp je adekvátnejší termín **rehabilitácia** pamiatkového územia. Rehabilitovať všade tam, kde ide o historickú autenticitu a integritu prostredia. Ide o výnimočnosť prostredia a exaktnosť poznania jeho historickej a hodnotovej podstaty.

Regenerovať všade tam, kde autenticita a integrita je čiastočne narušená, mení sa význam, priestoru a jeho využitie.

Minimálne zásahy do pôvodnej zástavby a do krajinného prostredia pamiatkového územia počas doby od vyhlásenia vidieckej pamiatkovej zóny si nevyžiadali

konkrétne riešenia, resp. konania orgánov štátnej správy na úseku ochrany pamiatkového fondu. Dôvodom absencie podnetov na konanie orgánov štátnej správy a obecnej samosprávy sú nasledovné skutočnosti :

- v predmetnom území ani jeden z objektov nie je zapísaný v Ústrednom zozname pamiatkového fondu (vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku)
- neusporiadané majetkovo-právne vzťahy
- neznalosť predpisov a právnych noriem (negramotnosť, resp. ignorovanie zákonov)
- minimálna stavebná činnosť – úprava nehnuteľností v pamiatkovom území

2.10 Prehľad v súčasnosti platných ako aj rozpracovaných územno-plánovacích dokumentácií

Platná územnoplánovacia dokumentácia :

Územný plán Veľkého územného celku Žilinského kraja (ÚPN VÚC ŽK)
spracovateľ : Združenie „VÚC“ Žilina, Ing. arch. Pavol Kropitz, autorizovaný architekt, Ing. arch. Marián Pivarčí, autorizovaný architekt a kolektív
dokumentácia schválená Uznesením vlády SR č. 223/98 z 26.05.1998

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 (KÚRS)
schválená Uznesením vlády SR č. 1033 zo dňa 31.10.2001

Zmeny a doplnky Územného plánu Veľkého územného celku Žilinského kraja (ZaD ÚPN VÚC ŽK), schválené zastupiteľstvom ŽSK dňa 27.04.2005
ÚPN VÚC ŽK zmeny a doplnky č. 3, február 2008
spracovateľ : Ing. arch. Róbert Toman, autorizovaný architekt

Rozpracovaná územnoplánovacia dokumentácia :

Územný plán sídelného útvaru Stankovany (ÚPN - SÚ) , apríl 1994
spracovateľ : ENPRO Ružomberok, Ing. arch. Eugen Lakošík

3. POŽIADAVKY

NA PRIMERANÉ FUNKČNÉ VYUŽITIE ÚZEMIA, NA ZACHOVANIE, ÚDRŽBU A REGENERÁCIU HISTORICKÉHO PÔDORYSU A PARCELÁCIE, OBJEKTOVEJ SKLADBY, VÝŠKOVÉHO USPORIADANIA OBJEKTOV, PRVKOV INTERIÉRU A ULIČNÉHO PARTERU, CHARAKTERISTICKÝCH POHĽADOV, SILUETY A PANORÁMY, ARCHEOLOGICKÝCH NÁLEZÍSK A ĎALŠÍCH KULTÚRNYCH A PRÍRODNÝCH HODNÔT

3.1 Základné požiadavky ochrany pamiatkového územia

Pamiatkovú ochranu v pamiatkovom území je možné charakterizovať ako **systematickú reguláciu vývoja územia s ohľadom na zachovanie pamiatkových hodnôt s cieľom zabezpečenia trvalo udržateľného rozvoja pamiatkového územia.**

Základné požiadavky ochrany pamiatkového územia :

- zachovanie a prezentácia voľno-krajinárskej zástavby samoty, bez ďalšej zástavby lokality
- ochrana historickej parcelácie
- zachovanie pôvodnej ľudovej architektúry, jej typologického, konštrukčného i materiálového riešenia
- zachovanie krajinného obrazu
- zachovanie zelene, prirodzeného komunikačného systému v území

Základné požiadavky ochrany pamiatkového územia realizovať v intenciách ustanovení § 29 zákona č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov.

3.2 Požiadavky na primerané funkčné využitie územia

Súčasnú využitie objektov je pre účely rekreácie s možnosťou celoročného využívania. Drevené objekty po strate pôvodnej funkcie trvalého bývania a intenzívneho hospodárenia, sú v nadväznosti na ich postupnú obnovu (záchrana) využívané na rekreačné účely. Štandard ubytovania, vybavenosti a služieb je prísne podmienený možnosťami a priestorovo-konštrukčnými danosťami pôvodných drevostavieb.

Súčasnú využitie a s ním súvisiacu nenásilná forma prestavby objektov zodpovedá prísnyim kritériám kladeným na rehabilitáciu pamiatkového územia s historickou autenticitou a integritou prostredia.

Prevládajúce funkčné využitie pamiatkového územia – terciárny sektor – rekreácia, formou individuálnej rekreácie zachovať.

Iné formy intenzívneho funkčného využitia pamiatkového územia : trvalé bývanie, občianska vybavenosť (obchody a služby), administratíva, výroba sú z hľadiska ochrany pamiatkových hodnôt neprípustné. Charakter stávajúcej urbanistickej štruktúry limituje stupeň využiteľnosti jednotlivých plôch a hmotovo-priestorových štruktúr na území pamiatkovej zóny. Hranica intravilánu limituje, respektíve ohraničuje etapu vývoja sídla.

Do funkčnej štruktúry sídla je možné zaradiť i voľný čas - reprezentovaný ponukou rekreačnej krajiny. Formovanie rekreačnej krajiny je determinované predovšetkým záujmami ochrany prírody a krajiny, ktoré konkretizuje územný systém ekologickej stability.

Okrem rekreačnej funkcie so sezónnou prevádzkou sú prípustné aktivity súvisiace s cestovným ruchom, ktoré nezaťažia územie nad prípustnú mieru. Napríklad : relaxačno-oddychové pobyty, odborné semináre komorného charakteru v krajinom prostredí, kurzy remeselníkov, pobyty výtvarných umelcov (fotografia, krajinomalba). Iné formy využitia územia mimo aktivít cestovného ruchu, resp. oživenia pôvodnej hospodárskej funkcie sú vzhľadom na zachovanie pamiatkových hodnôt neprípustné ! Súčasná technická infraštruktúra (nízkokapacitný vodný zdroj, lokalita bez elektrickej energie, obtiažna dopravná dostupnosť) predurčuje zachovanie lokality v jej intaktnej podobe, bez výrazných civilizačných vplyvov s nárokmi na technické vybavenie.

3.3 Požiadavky na zachovanie, údržbu a regeneráciu historického pôdorysu a parcelácie

Historická parcelácia vidieckeho sídla (samoty) je intaktne zachovaná a rešpektovaná od doby vyhlásenia za pamiatkovú zónu. Pôvodný charakter zástavby zostal zachovaný.

Existujúcu formu urbanistickej štruktúry, tvorenú voľným situovaním a orientáciou zástavby objektov ľudovej architektúry obytných domov a hospodárskych budov – **zachovať v intaktnej nezmenenej podobe !**

Ďalšia realizácia nových stavebných objektov mimo historicky doloženú parceláciu je neprípustná.

Zachovať a prezentovať **voľnokrajinársku zástavbu samoty**, bez ďalšej zástavby lokality !

Územná ochrana predstavuje nasledovné parcely v katastrálnom území Stankovany : č. KN 2361, č. KN 2366, č. KN 2362, č. KN 2363, č. KN 2364, č. KN 2365, č. KN 2358, č. KN 2359, č. KN 2367, č. KN 2368, č. KN 2369, č. KN 2370, č. KN 2371.

3.4 Požiadavky na zachovanie objektovej skladby pamiatkového územia

Na území pamiatkovej zóny sa v súčasnosti nachádza 14 stavebných objektov ľudovej architektúry. Objekty reprezentujú obytné domy a hospodárske stavby s rekreačnou funkciou. Ich zastavaná plocha s prevládajúcim obdĺžnikovým pôdorysom je rôzna :

objekt č. 01 - pôvodne hospodárska stavba	39,59 m ²
objekt č. 02 - pôvodne obytný dom	56,39 m ²
objekt č. 03 - pôvodne obytný dom s hospodárskou časťou	35,49 m ²
objekt č. 04 - pôvodne hospodársky objekt	17,52 m ²
objekt č. 05 - pôvodne obytný dvojdom	57,76 m ²
objekt č. 06 - pôvodne hospodárske stavby	62,37 m ²
objekt č. 07 - pôvodne obytný dom s hospodárskou časťou	66,15 m ²
objekt č. 08 - pôvodne obytný dom	29,67 m ²
objekt č. 09 - pôvodne hospodársky objekt	16,10 m ²
objekt č. 10 - pôvodne hospodársky objekt	26,65 m ²
objekt č. 11 - pôvodne hospodársky objekt	23,01 m ²
objekt č. 12 - pôvodne hospodársky objekt	17,25 m ²
objekt č. 13 - pôvodne hospodársky objekt	9,13 m ²
objekt č. 14 - pôvodne hospodársky objekt	21,08 m ²

Súčasnú objektovú skladbu ponechať bez zmeny. Výstavba nových stavebných objektov v predmetnom území **je neprípustná, mimo zaniknutých historických objektov ktorých umiestnenie a parcelácia je čitateľná v aktuálnej katastrálnej mape.**

Charakter zástavby, tvorený jednopodlažnou drevenou architektúrou so sedlovými strechami, mierka a utilitárnosť stavebných objektov, nevytvára v území dominantné prvky.

Jednotlivé architektúry sú vo vzájomnej harmónii, bez kontroverzných vzťahov. Kompozícia zástavby vytvára drsnú a zároveň malebne idylickú atmosféru komunikačne ťažko prístupných, odľahlých sídiel hornatých častí Slovenska.

Uvedený charakter zástavby tvorený súčasnou objektovou skladbou **zachovať !**

Intaktne zachovaný sídelný útvar neposkytuje rezervné plochy pre prípadnú dostavbu.

3.5 Požiadavky na výškové usporiadanie objektov v pamiatkovom území

Výškové zónovanie pôvodnej urbanistickej štruktúry je determinované typom jednopodlažnej zástavby so sedlovými strechami a konfiguráciou terénu.

Na území vidieckej pamiatkovej zóny sa v súčasnosti nenachádza žiadny stavebný objekt pôsobiaci rušivo, negatívne zasahujúci do prostredia pamiatkového územia.

V rámci obnovy pamiatkového územia a jeho jednotlivých stavebných objektov je neprípustná nadstavba pôvodnej architektúry – **zachovať podlažnosť a súčasnú výškovú hladinu zástavby.**

3.6 Požiadavky na prvky interiéru a uličného parteru

Zrubová konštrukcia

Konštrukciu obvodových stien obytných i hospodárskych budov na území pamiatkovej zóny predstavuje zrubová konštrukcia. Opracované drevené trámy sú v nárožiach spájané pomocou tesárskeho spoja na „na rybinu“, medzery medzi zrubovými trámami sú vyplnené prírodným materiálom s vonkajším dreveným obkladom pomocou drevenej latky.

- priznať zrubovú konštrukciu bez dodatočných drevených obkladov
- poškodené časti zrubových stien vymeniť reštitučným spôsobom pri zachovaní pôvodných rozmerov
- trámy z novej drevnej hmoty budú opracované tradičnou technológiou (kresaním)
- povrchovú úpravu podmurovky obnoviť tradičným spôsobom, obklady keramickým alebo iným materiálom sú neprípustné
- konštrukcie zrubu pravidelne ošetrovať proti poveternostným vplyvom, hnilobe a drevokaznému hmyzu. Konečná povrchová úprava má smerovať k dosiahnutiu prirodzene tmavého matného povrchu dreva.
- neprípustné je zatepľovanie zrubových stien z exteriéru

Štíty

Štíty s dreveným obkladom uzatvárajú podstrešný priestor a ich tvaroslovie je charakteristickým prvkom objektov ľudovej architektúry. Objekty nachádzajúce sa v pamiatkovom území majú jednoduché lomené štíty bez výrazného zdobenia, hrebeň strechy nie v štíte ukončený hálkou s ozdobným stípiikom.

- zachovať pôvodný tvar štítu jednoduchý, resp. vo variante s podlomenicou, vrátane charakteru doskového obkladu
- v prípade obnovy rešpektovať proporčné riešenie zvislej štítovej stany a podlomenice podľa zachovaného originálu
- zachovať a obnoviť výzorníky podľa originálu

Výplne okenných a dverových otvorov

Dvere ako vstupný otvor do objektu mali pôvodne i vetráciu a presvetľovaciu funkciu. Neskôr tieto funkcie prebrali okná a dvere zostali len komunikačným prvkom domu, resp. hospodárskej stavby. Pri okenných a dverových otvoroch je uplatnená stípiiková konštrukcia. Najstaršie okná boli štvorcové, jednoduché, jednokrídlové, od 18. storočia zasklievané.

- zachovať pôvodné výplne okenných a dverových otvorov, ich obnova je prípustná umelecko-remeselným spôsobom
- nové výplne okenných a dverových otvorov riešiť výlučne ako drevené analogicky podľa zachovaných výplní v Stankovanoch - Podšípe
- zachovať polohu, tvar a veľkosť pôvodných výplní
- v prípade realizácie nových otvorov v súvislosti so zmenou funkcie objektu (rekreačné účely) je prípustná realizácia nových okien vo forme repliky výplní otvorov nachádzajúcich sa na objektoch pamiatkovej zóny
- riešenie strešných vikierov presvetľujúcich podkrovie – podstrešné priestory je neprípustné

Drobná architektúra v pamiatkovom území je reprezentovaná jedine jednoduchým dreveným oplatením sporadicky sa vyskytujúcim v lokalite. Jednoduché drevené oplatenie s výrazne horizontálnym členením čiastočne vymedzuje vlastnícke a užívateľské vzťahy v území a smerovo určuje komunikačné priestory a chodníky pre peších.

V pamiatkovom území sa nenachádza žiadne výtvarné dielo.

Parter v tomto špecifickom prostredí reprezentuje prízemie jednotlivých stavieb, podlažie orientované do verejného priestranstva – do voľnej krajiny, resp. rovinná časť pred stavebnými objektmi tvorená lúkou. U obytných domov je charakteristická úprava formou drevenej pavlače bez zábradlia s doskovou podlahou na kamennej podmurovke – **zachovať**.

charakteristická úprava podsteny s drevenou doskovou podlahou – dom č.8

jednoduché drevené oplotenie s horizontálnym členením – centrálna časť PZ

Na území pamiatkovej zóny je žiadúce :

- obnova pôvodného dreveného oplotenia, pri zachovaní tradičného tvaroslovia, materiálu a architektonického výrazu (horizontálny charakter, plot s kresanej žrdoviny) a jednoduchej konštrukcie
- umiestňovanie jednoduchých komorných výtvarných dielok a prejavov remeselnej zručnosti (jednoduché drevené skulptúry, vodný mlynček ....)
- obnova charakteristického prvku doskového podstena (komunikácie pozdĺž fasád objektov s drevenou, doskovou úpravou)
- zachovanie autentických prirodzených foriem parteru v území, tvorených lúčnatými plochami so stromovou zeleňou

Na území pamiatkovej zóny je neprípustné :

- budovanie a osadzovanie prvkov drobnej architektúry súdobého dizajnu (moderne koncipovaná netradičná konštrukcia, novodobé stavebné materiály)
- umiestňovanie odpadkových košov (výskyt predátorov, šeliem v blízkom okolí) – nádoby na odpad umiestňovať v hospodárskych objektoch a zabezpečiť režim ich vyprázdňovania s odstránením odpadu mimo lokalitu Stankovany - Podšíp
- umiestňovanie iných nepôvodných prvkov drobnej architektúry s rušivým účinkom na prostredie pamiatkového územia
- úpravy parteru s uplatnením nepôvodných foriem, technológií a materiálovej bázy

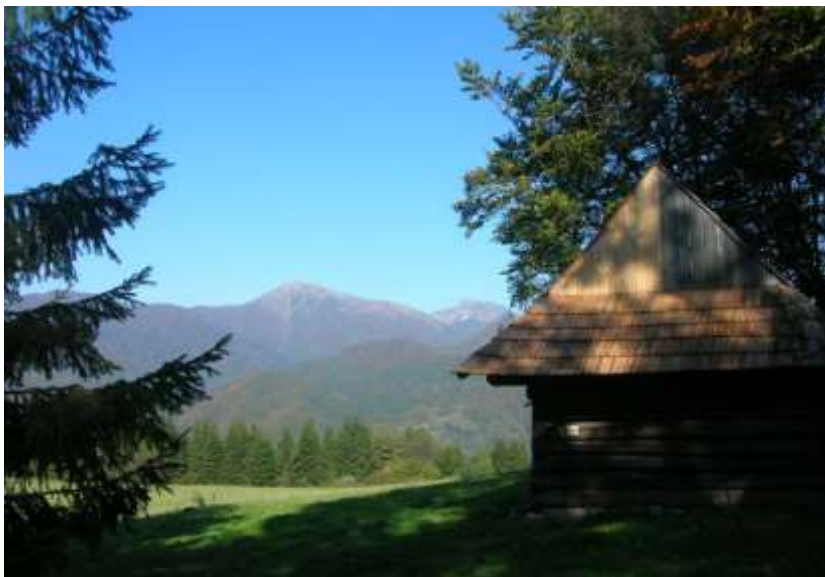
3.7 Požiadavky na zachovanie charakteristických pohľadov v území

Charakteristickým prvkom pamiatkového územia je strešná krajina. Ľudová architektúra ani tvarom, ani materiálom nie je v rozpore so svojim krajinným prostredím – vytvárajú zladený komplex životného prostredia. Vzájomná kombinácia prírodných prvkov a drevenej ľudovej architektúry vytvára jedinečnú malebnú kompozíciu.

Súčasný stav zelene v hlavnom vegetačnom období, počas letných mesiacov čiastočne obmedzuje charakteristické pohľady na ľudovú architektúru sídla.

Na zachovanie charakteristických panoramatických pohľadov ako i diaľkových pohľadov na objekty pamiatkovej zóny zo skalného masívu Šípa nie je nutné stanoviť samostatné požiadavky.

Na zachovanie charakteristických pohľadov – priehľadov v zastavanom území sídla je nevyhnutná opakovaná redukcia krovinatej zelene a zásahy do stromovej zelene v rámci bežnej starostlivosti o zeleň atakujúcu stavebný fond. Jedná sa o redukciu vzrastu, úpravy habitusu a v prípade postupného rastu stromov aj o ich odstránenie a náhradnú výsadbu.

chránený pohľadový uhol z interiéru pamiatkového územia na krajinný obraz (masív Malej Fatry)

dialkový pohľad na skalný masív Zadný Šíp (1143 m.n.m) z prístupovej komunikácie vedenej do sídla Stankovany – Podšíp zo západnej strany

dialkový pohľadový uhol č. 3

dialkový pohľadový uhol č. 2

diaľkový pohľadový uhol č. 1

chránené pohľadové uhly na pamiatkové územie, ktoré je nutné zachovať
(poloha vyznačená v grafickej časti, výkres č.4 územný priemet zásady ochrany pamiatkového územia)

3.8 Požiadavky na ochranu siluety a panorámy územia

Silueta pamiatkového územia je formovaná strešnou krajinou a prírodným krajinným prostredím, jej živými a neživými prvkami (konfigurácia terénu, sklony svahov, vzrastlá stromová zeleň). Zástavba sídla reprezentovaná tradičnou architektúrou drevených stavieb s humánnou mierkou nie je v krajinnom prostredí dominantná.

Na ochranu siluety sídla a panorámy územia nie je nutné stanoviť samostatné požiadavky.

3.9 Požiadavky na zachovanie archeologických nálezísk

Na území pamiatkovej zóny sa archeologické náleziská nenachádzajú. Archeologický ústav SAV Nitra v Centrálnnej evidencii archeologických nálezísk neeviduje v tomto území žiadne archeologické nálezisko. V katastri obce Stankovany je evidovaný na bližšie neznámej polohe pohrebisko pravdepodobne z doby bronzovej (AU SAV pripúšťa, že môže ísť aj o novoveké hroby) – nálezy v rámci archeologického prieskumu na trase budúcej diaľnice D1 Turany – Hubová, Nitra 2008).

Nakoľko nie je možné vylúčiť prítomnosť doposiaľ neznámych archeologických nálezov/nálezísk v predmetnom pamiatkovom území je nevyhnutné pri akomkoľvek zámere úpravy nehnuteľnosti kedy súčasťou stavebných prác budú aj zemné a výkopové práce, požiadať o vyjadrenie Krajský pamiatkový úrad, ktorý určí podmienky, za akých je možné výkopové práce realizovať.

- v prípade odkrytia archeologického náleziska (neodkrytej hnutelnej veci alebo neodkrytej nehnuteľnej veci, zistenej metódami a technikami archeologického výskumu) o jeho ochrane a prezentácii rozhodne pamiatkový orgán podľa jeho charakteru, stupňa zachovania a výpovednej hodnoty
- ak počas stavebných prác dôjde k archeologickým nálezom, podľa § 127 ods. 1 a 2 stavebného zákona určí príslušný stavebný úrad po dohode s Krajským pamiatkovým úradom Žilina podmienky zabezpečenia archeologických nálezov

- ak sa vec pamiatkovej hodnoty nájde mimo povoleného výskumu, musí to nálezca ohlásiť krajskému pamiatkovému úradu priamo alebo prostredníctvom obce. Oznámenie o náleze je povinný urobiť nálezca alebo osoba zodpovedná za vykonávanie prác, pri ktorých došlo k nálezu, najneskôr na druhý pracovný deň po jej nájdení (§ 40 ods. 2 pamiatkového zákona)
- nález sa musí ponechať bez zmeny až do obhliadky krajským pamiatkovým úradom alebo ním poverenou odborne spôsobilou osobou, najmenej však tri pracovné dni odo dňa oznámenia nálezcu. Do obhliadky krajským pamiatkovým úradom je nálezca povinný vykonať všetky nevyhnutné opatrenia na záchranu nálezcu, najmä zabezpečiť ho proti poškodeniu, znehodnoteniu, zničeniu a odcudzeniu. Archeologický nález môže vyzdvihnúť iba oprávnená osoba metódami archeologického výskumu (§ 40 ods. 3 pamiatkového zákona)

3.10 Požiadavky na zachovanie ďalších kultúrnych a prírodných hodnôt pamiatkového územia

strešná krajina

Všetky strechy sú šikmé, sedlové a pultové, prevláda strešná krytina – drevený šindel. Základnou požiadavkou zachovania strechy je jej bežná údržba. Každá zmena výrazu strechy, jej nové architektonické a materiálové riešenie zásadne ovplyvní vzhľad celej hmotovo-priestorovej štruktúry a krajinného priestoru. Z tohto dôvodu je žiaduce zachovanie historických krovov, voľných podkroví, tradičných strešných krytín, detailov a nedotknutého vzhľadu striech ako celku, rovnako ako zachovanie celého urbanistického krajinného kontextu.

Starostlivosť o historické strechy vyžaduje najmä ochranu originálnych krovov, pôvodných stavebných materiálov a všetkých ďalších detailov podkrovia.

Požiadavky na zachovania pamiatkových hodnôt strešnej krajiny :

- sklony sedlových striech a výšky hrebeňov zachovať
- neprípustná je perforácia strešných rovín pre vytváranie sekundárnych stavebných prvkov umožňujúcich presvetlenie a odvetranie podkrovných priestorov (pôvodné dymníky obnoviť a zachovať)
- ako strešná krytina je prípustný jedine drevený štiepaný šindel (pri výmene šindľa zachovať pre lokalitu typické, pôvodné rozmery strešnej krytiny)
- neprípustná je konzervácia a farebná úprava drevenej šindľovej krytiny kryciami nátermi a konzervačnými látkami. Krajský pamiatkový úrad odporúča použitie tlakovo impregnovaného šindľa bez potreby ďalšej farebnej povrchovej úpravy.
- neprípustné je budovanie komínových telies, ktorých poloha naruší pôvodný charakter a siluetu strešnej krajiny. Komíny na obytných ako i hospodárskych budovách sú nepôvodným stavebným prvkom. Pri realizácii komínových telies zabezpečujúcich odvod spalín z vykurovacích telies u objektov využívaných pre rekreačné účely je prípustné uplatnenie súčasných technológií pri rešpektovaní nasledovných podmienok :
  - v architektonickom výraze priznať dobu vzniku a nepôvodnosť tejto úpravy
  - subtilné komínové telesá situovať mimo pohľadovo exponované miesta
  - časti komínových telies nad strešnou rovinou nesmú byť murované
  - použiť súčasné komínové technológie minimalistického charakteru

historická zeleň

Historická zeleň je jedným z rozhodujúcich kvalitatívnych prvkov pamiatkovej zóny. V prípade existujúcej zelene nachádzajúcej sa v pamiatkovom území sa jedná o historickú zeleň len čiastočne. Vývoj sídla ovplyvnil druhové zloženie drevín na jeho území, ich výskyt je v redukovanom rozsahu zachovaný dodnes. V dotyku so sídlom ide o zeleň v kultúrnej krajine, u ktorej je predpoklad, že jej vývoj nebol výrazne ovplyvnený zásahom civilizačných vplyvov.

Prostredie pamiatkovej zóny výrazne formuje rámec krajinného prostredia s existujúcou zeleňou.

Lokalita Podšíp je situovaná v dotyku s lesným porastom masívu Zadného Šípu (1144 m.n.m). Zmiešaný les s prevahou listnatých stromov a unikátnymi vápencovými bralami masívu Zadného Šípu tvoria mimoriadne atraktívnu scenériu. Stromy a kry patria medzi najvýraznejšie prírodné štruktúrne prvky, ktoré dotvárajú charakter krajiny a majú dôležitú úlohu v ekologickej rovnováhe prírody.

Súčasný spôsob využívania lokality, výrazná sezónnosť pobytu vlastníkov a užívateľov nehnuteľností ako i výskyt dravej zvery v okolitých lesoch neumožňuje pestovanie ovocných drevín, resp. udržiavanie a obhospodarovanie poličok s pôvodnými plodinami v mieste pôvodne vytvorených úzkych terás.

Pre trvalo udržateľný stav, stabilizáciu a rozvoj prvkov zelene uplatňovať nasledovné zásady :

- trávnaté porasty v pamiatkovom území udržiavať kosením
- trávnaté porasty v dotyku s pamiatkovým územím udržiavať kosením a pasením hospodárskych zvierat
- zamedziť sukcesným vplyvom zvýšením antropogénneho tlaku v krajine s cieľom udržania cennej krajinskej štruktúry
- regulovať výsadbu zelene v zastavanom území tak, aby nezasahovala do prostredia pamiatkového územia (priehľady, pohľadové kužele, atakovanie stavebných objektov) – koncepcná výsadba drevín
- zachovať solitérne dreviny, zachovať pomer trávnatých plôch
- do prostredia nevnašať introdukované dreviny
- pri náhrade poškodených drevín formou výrubu a následnej výsadby uplatniť pôvodné druhy a taxóny, typické pre danú lokalitu a jej krajinné prostredie
- súčasnú stromovú zeleň zachovať v súčasnom rozsahu a druhovom zastúpení :
  - listnaté stromy – Lipa malolistá (*Tilia cordata*), Pagaštan konský (*Aesculus hippocastanum*), Hrab obyčajný (*Carpinus betulis*), Buk lesný (*Fagus sylvatica*), Jarabina mukyňová (*Sorbus aria*), Kalina siripútková (*Viburnum lantana*), Jablň planá (*Malus sylvestris*), Hruška planá (*pyrus pyraeaster*), Lieska obyčajná (*Corylus avellana*)
  - ihličnaté stromy – Borievka obyčajná (*Juniperus communis*)

doprava

Pamiatková zóna je prístupná lesnými komunikáciami a chodníkmi. Sťažený prístup do lokality bol jednou z rozhodujúcich podmienok zachovania autentickej urbanistickej štruktúry s pôvodnou drevenou architektúrou.

Lesné cesty sú do lokality vedené z južnej strany z obce Stankovany (liptovský región), resp. zo severozápadnej strany z lokality Dierová (oravský región). Uvedené komunikácie reprezentujú historicky vygenerované trasy.

Lokalita Podšíp je miestom na trase cyklochodníka č. 2419 (modrá), ktorý je súčasťou siete regionálnych cykloturistických trás ako súčasť celoslovenskej siete, územím prechádza turistická trasa č. 8609 (žltá).

Požiadavky na riešenie dopravy :

- ponechať sieť historicky vytvorených komunikácií v pôvodnom smerovaní
- zachovať prirodzený kryt finálnej vrstvy komunikácií bez dodatočných úprav
- rešpektovať sieť chodníkov a turisticky značkovaných chodníkov a cyklotrás v riešenom území
- budovanie akýchkoľvek plôch statickej dopravy v predmetnom území je neprípustné
- zachovať princíp komunikačného prístupu do lokality pešo, resp. na bicykli, bez možnosti bežného prístupu motorových vozidiel a zamedziť tak negatívnym vplyvom dopravy na životné prostredie (hluk, škodlivé splodiny, živelné parkovanie v krajine, atakovanie prírodného prostredia)

výber a použitie stavebných materiálov

Pri údržbe a obnove objektov ľudovej architektúry na území pamiatkovej zóny požadujeme zachovanie autentického materiálu v čo najväčšom rozsahu. Ide tradičné miestne a lokálne dostupné stavebné materiály drevo, kameň a hlinu.

Pri uplatnení konzervačnej metódy, ktorej cieľom je zastavenie resp. spomalenie prirodzeného procesu chátrania historického diela, je možné použiť jedine prírodný stavebný materiál ekologicky nezávadný, opracovaný a pre stavebnú obnovu pripravený tradičnými stavebnými technológiami.

detail väzby zrubovej steny domu

detail väzby nárožia a trámového stropu, dom na parcele č. KN 2365

Požiadavka použitia tradičných stavebných materiálov pri obnove objektov vychádza z potreby zachovania autenticity, jedinečnosti a typickosti objektov

predmetného pamiatkového územia a je zakotvená v ustanoveniach **Benátskej charty** v kapitole Obnova a reštaurovanie.

Neprípustné je používanie súdobých stavebných materiálov chemicky vyrábaných, napodobenín vyššie uvedených prírodných materiálov. Pri zásahoch do historických objektov **minimalizovať ich rozsah a uplatniť zásadu reverzibilitnosti**. Fyzikálne procesy spojené s obnovou nesmú zničiť pôvodný materiál a nesmú byť prekážkou neskorších zásahov.

Medzinárodná charta **Ľudové stavebné dedičstvo** (Mexiko 1999) v kapitole Usmerňovanie praxe, článok 4 Nahradenie materiálov, častí a prvkov hovorí : „Zmeny, ktoré legitímne uspokojajú nové potreby, by mali byť realizované pomocou materiálu, ktorý podporí jednotu výrazu, vzhľadu, zloženia a formy prostredníctvom štruktúry a súladu stavebných materiálov.“ Článok 5 úpravy ďalej hovorí : „Úpravy a nové využívanie ľudových stavieb by mali byť vykonávané metódami, ktoré zohľadňujú integritu stavby, jej charakter a formu, pri akceptovaní štandardu života“.

Dodržiavanie týchto medzinárodných dokumentov zabráni vnášaniu nepôvodných materiálov a techník pri obnove a zabezpečí zachovanie vžitej podoby jednotlivých objektov sídla a ich pamiatkových hodnôt.

zásady riešenia infraštruktúry

Technická infraštruktúra v pamiatkovom území je minimálna. Táto predstavuje zdroj pitnej vody vo forme prírodného prameňa s prepadom do podlažia. V zastavanej časti územia nie je kanalizácia, rozvody elektrickej energie resp. iných energetických médií. Sídlu v minulosti fungovalo na princípe tradičného ekologického hospodárenia.

Súčasnú využítie pamiatkovej zóny pre účely rekreácie s minimálnym štandardom rešpektuje danosti lokality.

Vybudovanie technickej infraštruktúry reprezentujúcej rozvod médií a energií v intaktne zachovanom historickom sídle nie je nevyhnutné pre ďalšie zachovanie jeho pamiatkových hodnôt.

Súčasnú funkčné využítie pamiatkovej zóny s prevládajúcou sezónnou rekreačnou funkciou je i pre budúcnosť vhodné. Radikálne oživenie chráneného územia nie je vzhľadom na komorný charakter územia žiaduce. Intenzita využívania jednotlivých objektov je individuálna. I pri súčasnom využívaní fondu existujúcich drevených objektov a maximálnom zaťažení územia daného kapacitami ubytovacích možností je pri rešpektovaní zásad ochrany životného prostredia predpoklad zachovania pamiatkových hodnôt predmetného územia.

4. ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

Pre dosiahnutie trvalej primeranej ochrany pamiatkového územia, zabezpečenia zodpovedajúcej hodnoty pamiatkového fondu, jeho vhodného využívania a prezentácie pamiatkových hodnôt je potrebné dodržiavanie požiadaviek uvedených v bode 3. zásad ochrany pamiatkového územia Stankovany – Podšíp.

V nadväznosti na vyhlásenie územia Stankovany osada Podšíp za pamiatkovú zónu v roku 1991 neboli vypracované zásady ochrany, obnovy a prezentácie uvedeného pamiatkového územia.

Zásady ochrany pamiatkového územia Stankovany - Podšíp sú právnym dokumentom v zmysle ustanovenia § 29 zákona č. 49/2002 Z.z. o ochrane

pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov a sú dokumentom na vykonávanie **základnej ochrany pamiatkového územia.**

Zásady sú **súčasťou priemetu ochrany kultúrnych hodnôt územia**, ktorý je podkladom pre spracovanie územno-plánovacej dokumentácie. Z uvedeného dôvodu je potrebné ich zohľadnenie i v zmysle požiadaviek zákona NR SR č. 479/2005 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov a vyhlášky MŽP SR č. 554/2001 Z.z. o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii.

5. PRÍLOHY

5.1 Zoznam podkladov

Ochrana kultúrneho dedičstva v medzinárodných dokumentoch ICOMOS

1.diel – Charty a odporúčania, Bratislava, 2002

Ochrana kultúrneho dedičstva v medzinárodných dokumentoch ICOMOS

Charty, smernice, rezolúcie, Bratislava, 2003

Ochrana kultúrneho dedičstva v medzinárodných dokumentoch ICOMOS

2. diel – Deklarácie, Bratislava, 2004

Základní problematika urbanistické struktury vesnice v Čechách a na Moravě, VÚVA Brno, 1954

Vlastivedný slovník obcí na Slovensku, Encyklopedický ústav SAV Bratislava, 1978

Ľudové stavitelstvo v karpatskej oblasti, SAV Národopisný ústav Bratislava, 1974

Mencl, V.: Lidová architektura v Československu, Československá akademie věd, Praha 1980

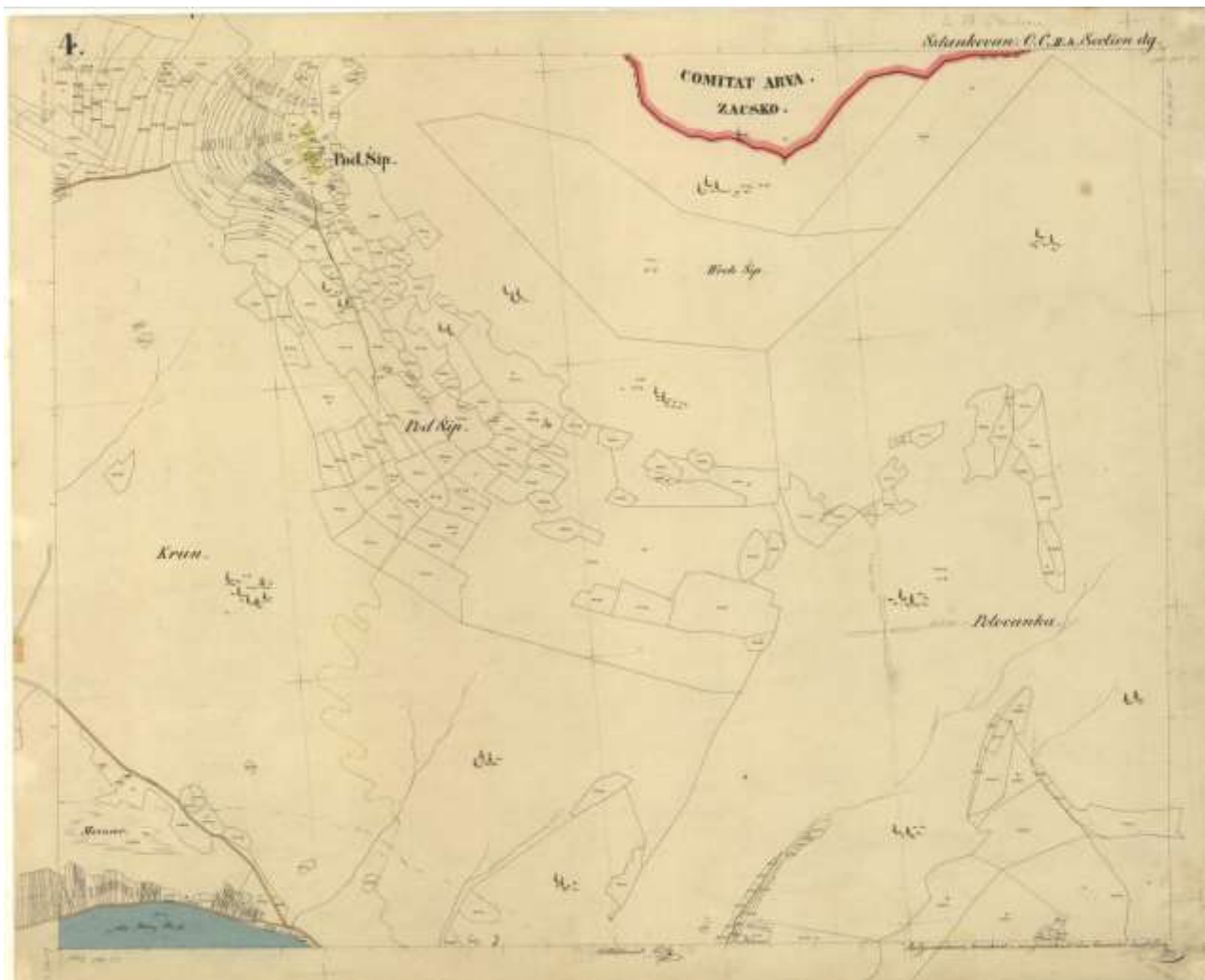
Thurzo, I.: Ľudová architektúra na Slovensku, Albert Marenčin – Vydavateľstvo PT Bratislava, 2004

www.stankovany.sk/obec

Pamiatky, príroda, 1977/2 SÚPSOP Bratislava

5.2 Zoznam historickej dokumentácie

Historická katastrálna mapa z prvej polovice 19. storočia (Ústredný archív geodézie a kartografie Bratislava)

Stankovany - Podšíp
Historická mapa z obdobia prvej polovice 19. storočia - širšie vzťahy

5.3 Fotografická dokumentácia

Fotografie sú usporiadané v poradí :

- diaľkové pohľady na pamiatkové územie
- pohľady na exteriér jednotlivých objektov ľudovej architektúry
- remeselné a architektonické detaily

Počet fotografií : 1 - 34

Zorný uhol s uvedením čísla fotografie je zobrazený v grafickej prílohe č. 05

- situácia m 1 : 500 fotodokumentácia

- 1 panoramatický pohľad, západný I. (zorný uhol 1)
- 2 panoramatický pohľad, západný, v pozadí skalný masív Šípu (zorný uhol 2)
- 3 panoramatický pohľad, západný II. (zorný uhol 3)
- 4 panoramatický pohľad, juhozápadný
- 5 hospodársky objekt č.1, pohľad na juhozápadnú fasádu (zorný uhol 5)
- 6 hospodársky objekt č.1, pohľad na východnú fasádu (zorný uhol 6)
- 7 hospodársky objekt č.1, pohľad juhovýchodná fasáda (zorný uhol 7)
- 8 hospodársky objekt č.1, pohľad severozápadná fasáda (zorný uhol 8)
- 9 obytný dom č.2, pohľad východná fasáda (zorný uhol 9)
- 10 zástavba hosp. objekt č.1 a obytný dom č.2, pohľad severovýchodný (zorný uhol 10)
- 11 obytný dom č.2, pohľad juhovýchodná fasáda (zorný uhol 11)
- 12 obytný dom č.2, juhozápadná fasáda -objekt navrhovaný do ÚZPF (zorný uhol 12)
- 13 obytný dom č.2, južná fasáda (zorný uhol 13)
- 14 obytný dom č.2, juhovýchodná fasáda (zorný uhol 16)
- 15 zástavba obytných domov č. 8 a č. 7, severné fasády (zorný uhol 28)
- 16 priestor medzi domami č. 5, 8 a 7 (zorný uhol 29)
- 17 obytný dom č. 6 v kontexte zástavby (zorný uhol 30)
- 18 obytný dom č.7, severozápadná fasáda (zorný uhol 35)
- 19 obytný dom č.8, západná fasáda (zorný uhol 37)
- 20 zástavba centrálnej časti sídla, obytné domy č 7 a 5 (zorný uhol 23)
- 21 obytný dom č. 7 s komorou, centrálna časť (zorný uhol 33)
- 22 pôvodne hospodársky objekt č.10, západná fasáda (zorný uhol 44)
- 23 pôvodne hospodárske objekty č. 10 a 11, južné fasády (zorný uhol 45)
- 24 pôvodne hospodársky objekt č.11, južná fasáda – pohľad na masív Malej Fatry (zorný uhol 46)
- 25 pôvodne hospodársky objekt č. 11, západná fasáda (zorný uhol 47)
- 26 pôvodne hospodárske objekty č. 14, 13 a 12, južné fasády (zorný uhol 51)
- 27 pôvodne hospodársky objekt č.12, stavebne upravený, severná fasáda (zorný uhol 52)
- 28 pôvodne hospodársky objekt č. 14, sedlová strecha (zorný uhol 53)
- 29 obytný dvojdom č.5, detail okna
- 30 detail úpravy zrubovej steny obytného domu č. 5
- 31 tvaroslovie hospodárskeho objektu č. 7 (zorný uhol 64)
- 32 konštrukčný detail nárožia
- 33 konštrukčný detail a úprava zrubovej steny
- 34 detail dverí a drevenej podlahy podsteny

1 panoramatický pohľad, západný I.

2 panoramatický pohľad, západný v pozadí skalný masív Šípu

3 panoramatický pohľad, západný II.

4 panoramatický pohľad juhozápadný

5 hospodársky objekt č.1, pohľad na juhozápadnú fasádu

6 hosp. objekt č.1, pohľad na východnú fasádu

7 hosp. objekt č.1, pohľad juhovýchodná fasáda

8 hosp. objekt č.1, severozápadná fasáda

9 obytný dom č. 2, východná fasáda

10 zástavba, hosp. objekt č. 1 a obytný dom č. 2, pohľad severovýchodný

11 obytný dom č. 2, juhovýchodná fasáda

12 obytný dom č. 2, juhozápadná fasáda - objekt navrhovaný na zápis do ÚZPF

13 obytný dom č. 2, južná fasáda

14 obytný dom č. 2, juhovýchodná fasáda

15 zástavba obytných domov č. 8 a č.7,
severné fasády

16 priestor medzi domami č.5, 8 a 7

17 obytný dom č. 6 v kontexte zástavby

18 obytný dom č. 7, severozápadná fasáda

19 obytný dom č.8, západná fasáda

20 zástavba centrálnej časti sídla, obytné domy č. 7 a 5

21 obytný dom č. 7 s komorou, centrálna časť zastavaného územia

22 pôvodne hosp. objekt č. 10, západná fasáda

23 pôvodne hospodárske objekty č. 10 a 11

24 pôvodne hospodársky objekt č. 11, južná fasáda – pohľad na masív Malej Fatry

25 pôvodne hosp. objekt č.11, západná fasáda

26 pôvodne hospodárske objekty č.14,13 a 12 južné fasády

27 pôvodne hospodársky objekt č. 12, stavebne upravený

28 pôvodne hosp. objekt č. 14, sedlová strecha

29 obytný dvojdom č. 5, detail okna

30 detail úpravy zrubovej steny domu č. 5

31 tvaroslovie hospodárskeho objektu č. 7

32 konštrukčný detail

33 konštrukčný detail a úprava zrubovej steny

34 detail dverí a drevenej podlahy podsteny

5.4 Grafická dokumentácia

- 01 širšie vzťahy - situácia m 1 : 10 000
- 02 hranice pamiatkového územia - situácia m 1 : 1000
- 03 rozbor pamiatkových hodnôt - situácia m 1 : 1000
- 04 zásady ochrany pamiatkového územia - situácia m 1 : 1000
- 05 fotodokumentácia – situácia m 1 : 500 lokalizácia zorných uhlov foto
- 06 ortofotomapa m 1 : 2000

6. PRÁVNE NORMY

Súvisiace právne normy

- Zákon NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení zákona č. NR SR č. 479/2005 Z. z.
- Vyhláška Ministerstva kultúry SR č. 16/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o ochrane pamiatkového fondu
- Deklarácia Národnej rady Slovenskej republiky o ochrane kultúrneho dedičstva, Zbierka zákonov Slovenskej republiky č.91/2001, čiastka 39 z 20. marca 2001
- Európsky dohovor o krajine č. 515/2005 Z. z.
- Zákon č.50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov
- Zákon č. NR SR č.237/2000 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR z 25. januára 2001 č. 55/2001 o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii
- Medzinárodné dokumenty ICOMOS o ochrane kultúrneho dedičstva